

Introspekcija kroz seriju autoportreta

Jakubin, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Academy of Applied Arts / Sveučilište u Rijeci, Akademija primijenjenih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:279:538332>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

University of Rijeka
Academy of
Applied Arts

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Academy of Applied Arts - Repository APURI](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI

Preddiplomski sveučilišni studij PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI

ZAVRŠNI RAD
INTROSPEKCIJA KROZ SERIJU AUTOPORTRETA

Studentica: PAULA JAKUBIN

Mentor: Izv. prof. art. Damir Stojnić

JMBAG: 601983 11 0287008936 7

Rijeka, travanj, 2024.

Sadržaj

1. UVOD.....	3
2. POVIJEST AUTOPORTRETA.....	3
3. PSIHOLOGIJA I SIMBOLIKA BOJE.....	4
4. IDEJA I IZVEDBA	6
5. ZAKLJUČAK.....	14
6. LITERATURA	15

1. UVOD

Boja je fenomen kojeg je eksperimentalno dokazao fizičar Isaac Newton 1676. godine. Bijela sunčeva svjetlost kada je propuštena kroz ravnostranu trostranu prizmu razloma se na spektar boja.¹ U tom spektru zastupljene su sve boje, osim purpurne. Svjetlosna zraka sama po sebi nije obojena, boja nastaje tek u našem oku i mozgu. Različite boje nastaju na temelju kvalitativnih razlika fotosenzibilnosti. U polju umjetnosti boja neupitno ima veliku ulogu. Najvažniji je element slike jer djeluje na psihu i sadrži simboliku. Umjetnikov način zapisivanja svog postojanja zove se autoportret. Njime on izražava svoje raspoloženje, subjektivne doživljaje i osjećaje. Tema autoportreta je veoma osobna, dopušta nam prikazati samoga sebe u suštini, onakvim kakvi sami sebe vidimo i želimo prikazati. U ovom završnom radu bavila sam se istraživanjem subjektivnog načina percipiranja boja kroz emocije. Niti jedan par očiju nije isti, time svaka osoba drugačije percipira boju. Boja nas asocira i podsjeća i na taj je način subjektivna.

2. POVIJEST AUTOPORTRETA

Autoportret je podvrsta portreta, prikaz vlastitog lika. Težnja za prikazivanjem samog sebe vidljiva je već u egipatskoj umjetnosti. Najstariji poznat autoportret datira 2650. g. pr. Kr. Pronađen u grobu Ptah-Hotepa u Egiptu, u blizini velikih piramida. Riječ je kipu, autor je prikazao sebe kao sjedi u lađi i naznačio svoje ime Niankh-Ptah.² U 15. st. teme autoportreta postaju češća pojava. Samostalnom temom autoportret postaje u periodu renesanse. Slikari tog razdoblja često su svoje autoportrete uljepšavali i idealizirali. Razdoblje baroka Formira temu u reprezentativnu, umjetnik se prikazuje u bogatom aranžmanu unutar religijskog ili mitološkog prikaza. U nekim djelima jasno je vidljiva umjetnikova želja da se izjednači s pojedincima viših klasa, primjerice flamanski barokni slikar A. Van Dyck, koji se slikao u plemićkim kostima (Autoportret sa suncokretom).³ Jedan od istaknutijih autoportretista bio je nizozemski slikar Rembrandt, majstor u psihološkom proučavanju sebe. Od baroka do klasicizma je autoportret poprimio tipične oznake u odnosu na današnje razumijevanje teme.

¹ Johannes Itten, Umjetnost boje, Umetnička akademija u Beogradu, 1973., 18.

² Hrvatska enciklopedija, Zagreb, 1945., 577.

³ National Trust Collections ,<https://www.nationaltrustcollections.org.uk/object/1139936> (prestupljeno: 19. svibnja 2024.)

Umjetnici su se prikazivali u radu, idiličnim scenama ili kao dio skupnog portreta. U 19.st. autoportret je još uvijek društveno motiviran. Izražen kroz romantizam, intelektualizam te ulaženje u vlastitu psihu. Savršen primjer psiholoških autoportreta su oni od nizozemskog slikara Vincent van Gogha koji kroz boju prikazuje svoju introspekciju. Tijekom 20.st. velik se broj umjetnika usredotočio na prikaz svoje unutrašnjosti (ekspresionizam, fovizam, kubizam, nadrealizam, itd.) U današnjoj suvremenoj umjetnosti, autoportretom poprima nove oblike dobivene eksperimentirajući za različitim medijima.

3. PSIHOLOGIJA I SIMBOLIKA BOJE

Boja je moćan alat, mnoga istraživanja djelovanja boja ukazuju da one kod ljudi izazivaju određene reakcije. One na nas utječu nesvjesno, na našu percepciju, komunikaciju, raspoloženje pa čak i odluke. Optički, elektromagnetski i kemijski procesi koji nastaju u čovjekovom oku i mozgu praćeni su psihološkim doživljajima. Vizualan prikaz boje aktivira emocionalno područje mozga.⁴ Svaka boja ima određen psihološki efekt, mentalan i emocionalan. Osim svog djelovanja imaju i određeno simboličko značenje.

Crvena boja ima najjači intenzitet i privlačnost od svih boja u spektru. Djeluje snažno i napadno. Ubrzava krvni tlak, napetost mišića i disanje. Simbolizira radost, ljubav, veselje, strast, a radi svoje nametljivosti prihvaćena je kao znak opasnosti. Čista crvena u kontrastu s crnom bojom asocira na demonsku strast, simbolizira čežnju, bijes i mržnju. Gotovo svi narodi svih vremena koriste crvenu boju za revolucionarne zastave.⁵ Ima širok raspon modulacije jer može bogato varirati između toplog i hladnog, svijetlog i tamnog a da pritom ne gubi osnovnu kromatsku vrijednost.⁶

Žuta je najsvjetlija od svih boja. Djeluje oslobađajuće i olakšavajuće, boja je svjetlosti i topline. Radi svoje živahnosti, radosti, veselja te lake uočljivosti koristi se u prometu. Simbol je za znanje, duševnost, razum i mudrost.⁷ Zelenkasto žuta na nas djeluje neugodno, stvara nelagodu i asocira na bolest. Tamnije nijanse žute simboliziraju ljubomoru, zavist, prijevaru te

⁴ Johannes Itten, Umjetnost boje, Umetnička akademija u Beogradu, 1973., 96.

⁵ Marijan Jakubin, Osnove likovnog jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 25.

⁶ Johannes Itten, Umjetnost boje, Umetnička akademija u Beogradu, 1973., 102.

⁷ Marijan Jakubin, Osnove likovnog jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 25.

izdaju, dok crvenožuta budi osjećaj topline i zadovoljstva⁸ Najbliža je zlatnoj boji koja je simbol nadzemaljskog, svetog.

Narančasta boja djeluje svečano i veselo. Izaziva osjećaj topline jer asocira na sunčevu svjetlost. Budi životnu radost i osjećaj zdravlja. Simbolizira plodnost, sjaj i bogatstvo.⁹

Zelena je prijelazna boja između žute i plave, u skladu s odnosom tih boja mijenja se i njena ekspresija. Boja je vegetacije i fotosinteze. Može nas umiriti, djeluje blago, stabilno i odmarajuće a osobito na vid. Sugerira odmor i zdravlje. Simbolički zelena boja označuje mir, vjeru, nadu, besmrtnost i obožavanje.¹⁰ Ako zelena naginje plavoj onda je naglašena njena duhovnost. Ukoliko u sebi sadrži više žute onda djeluje uzbudljivo i podsjeća na proljeće.¹¹

Plava boja u pogledu djelovanja suprotna je crvenoj. Pasivna je i hladna ali ugodna. Da je čovjek njena osobnost bila bi introvert. Od svih, plava je najmirnija boja koja potiče na koncentraciju. Tamnoplavi tonovi djeluju svečano i ozbiljno, asociraju na noć i duboke vode. Plava boja neba budi osjećaj beskrajnosti. Simbolizira vjeru, istinu, tišinu, duhovnost i plemenitost¹². Nama ona označava kraljevstvo nadzemaljskog i natprirodnog, a u kineskoj umjetnosti ona simbolizira besmrtnost.¹³

Ljubičasta je boja tajanstvenosti. Teško je dobiti čistu ljubičastu boju miješanjem plave i crvene, a još teže odrediti koja je to nijansa čista ljubičasta da nije previše plava ili previše crvena. Ona djeluje svečano, očaravajuće, prigušuje strasti i potiče na patnju. Svjetloljubičasta djeluje uzvišeno. Simbolizira čarobnjaštvo, pokoru, strpljenje i dobrotu.¹⁴ Ružičasta je u suštini nijansa crvene boje, tj. sadrži malo bijele. Ružičasta boja je nezrela i blesava, simbolizira ljubav bez strasti, predstavlja slatkoću i nevinost djeteta. Znak je nade i veže se uz romantiku. Utišava i smanjuje agresivnost te djeluje opuštajuće.

Siva je neboja, dobivena od bijele i crne. Djeluje mirno i ozbiljno. Neutralna je, izgleda dobro u kombinaciji sa svakom bojom te je radi toga je omiljena i dopadljiva. Idealna je u kontrastu sa šarenim bojama, međusobno ih harmonizira. Simbol je poniznosti, bijede i siromaštva.¹⁵

⁸ Marijan Jakubin, Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 26.

⁹ Marijan Jakubin, Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 26.

¹⁰ Marijan Jakubin, Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 26.

¹¹ Johannes Itten, Umjetnost boje, Umetnička akademija u Beogradu, 1973., 103.

¹² Marijan Jakubin, Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 26.

¹³ Johannes Itten, Umjetnost boje, Umetnička akademija u Beogradu, 1973., 102.

¹⁴ Marijan Jakubin, Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 26.

¹⁵ Marijan Jakubin Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb, 1990., 26.

4. IDEJA I IZVEDBA

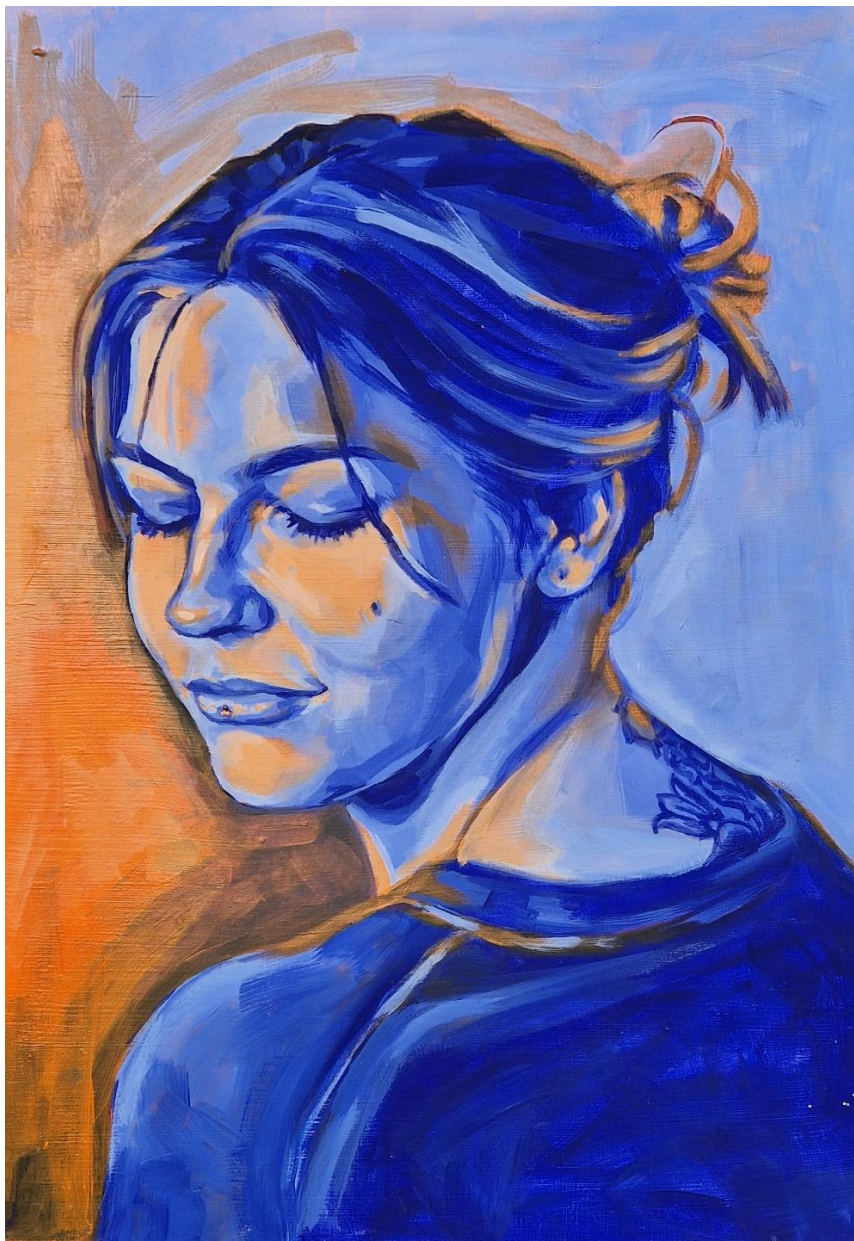
Kao i mnogi, pronalazim teško izraziti svoje osjećaje. Sigurno ste čuli nekoga da govori "Vidim crveno" ili "Danas se osjećam plavo". Odlučila sam ove klišeje uzeti doslovno i izraziti svoju introspekciju koristeći boju kao glavno izražajno sredstvo. Naslikala sam šest autoportreta. Umjesto "stvarnih", koristila sam nekonvencionalne boje koje me asociraju na različita mentalna stanja. Prvenstvena ideja bila je svaku emociju vizualno predstaviti monokromatski, no niti jedna emocija nije čista. Stoga, uz jednu osnovnu boju osjećaja ukomponirala sam još jednu, dvije. Najčešće je u pitanju bio njen komplementarni par. Pažljivo sam ih postavljala, izbjegavajući direktno miješanje parova ne bi li ispala smeđa ili neka druga tmurna boja koja bi oduzela generalni osjećaj iz slike. Za svaku sliku dimenzija 51x35 cm koristila sam medij akrila na medijapanu i fotografski predložak. Sama sam sebe fotografirala pokušavajući što bolje predstaviti svaki osjećaj izrazima lica i drugim gestama.

Prva emocija koju sam naslikala bila je sreća. Ovu emociju sam predstavila s velikim dječjim smiješkom. Osnovna boja slike je žuta jer me asocira na sunce i sve lijepe tople osjećaje. Za najsvjetlije tonove i pozadinu koristila sam žutu. Srednji tonovi su narančasti a sjene i najtamniji dijelovi portreta su u komplementarnom paru žute boje, ljubičastoj.

Jakubin Paula, "Sreća", 2024.

Osjećaj spokoja, mir, prikazan je plavom bojom kao osnovna, te komplementarnim parom narančastom. Većina ljudi vide plavo kada se osjećaju tužno, no ja vidim plavo kada ne razmišljam ni o čemu. Kada nestanu šumovi svih emocija i nastupi tišina, tada se osjećam spokojno, plavo. Narančastu sam koristila za detalje i svjetlije dijelove slike.

Jakubin Paula, "Mir", 2024.

Tugu sam prikazala bezbojno, sivo. Kad sam žalosna sve oko mene kao da ostane bez boje. One totalno izbljede i ostane samo siva. Iz tog razloga za ovaj rad koristila sam ne boje, crnu i bijelu. Za fotografski primjer pozirala sam kada sam zaista bila tužna, mislim da je radi toga od svih slika ova emocija najpovjerljivija.

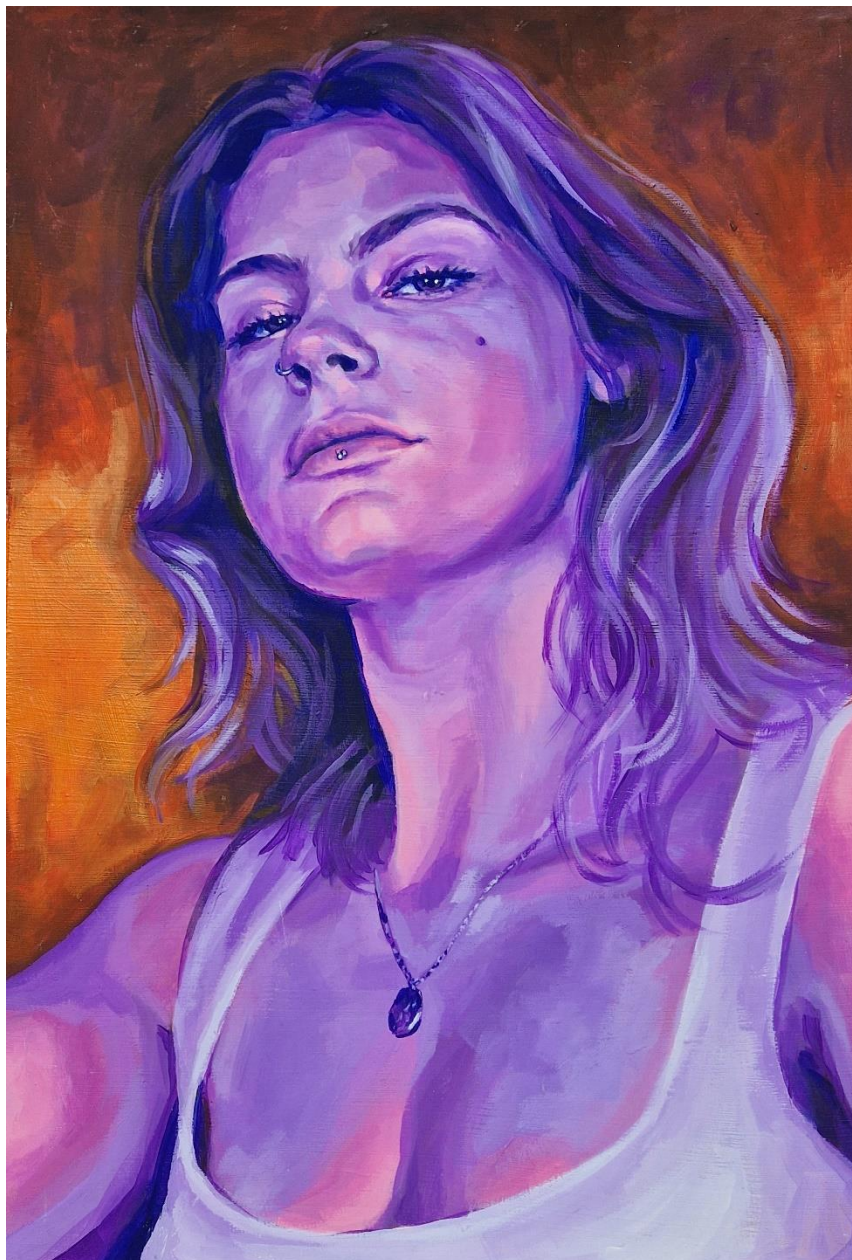
Jakubin Paula, "Tuga", 2024.

U Crvenoj boji naslikala sam bijes. Najagresivnija i dominantna boja zaslužila je ovu emociju. Za fotografski predložak vrištala sam u kameru. Osim osnovne crvene, koristila sam Zelenu boju za neke sjene.

Jakubin Paula, "Bijes", 2024.

Ljubičastom bojom u kombinaciji s ružičastom prikazala sam ponos. Ljubičasta je skupa boja. Asocira me na plemiće, imućne i raskošne ljude koji radi svog bogatstva sve gledaju s visoka. Iz ovog razloga naslikala sam se iz žablje perspektive, kako bi gledatelj osjetio visinu s koje ponosni ljudi gledaju ostale koji su ispod njih.

Jakubin Paula, "Ponos", 2024.

Osjećaj ljubavi i zaljubljenosti najčešće je asociran s ružičastom bojom. Glavna boja djela koju sam koristila je bila roza u kontrastu s plavom, koju smatram da je u smislu simboličke najljepša, te savršeno reprezentira sve ono što ljubav izvlači iz ljudi. Nju sam pozicionirala gdje su smješteni najtamniji tonovi portreta.

Jakubin Paula, "Zaljubljenost", 2024.

Zadnja slika serije možda na prvu djeluje kao da zelena boja nije dobar odabir za predstavljanje emocije oduševljenje, no ovdje se radi o subjektivnoj asocijaciji. Zelena je boja prirode. Ona u meni budi osjećaj divljenja i koliko god puta se nađem u prirodi svaki put me iznova oduševi. Osim zelene koristila sam njen komplementarni par crvenu za sjene.

Jakubin Paula, "Oduševljenje", 2024.

5. ZAKLJUČAK

Proces stvaranja ovog završnog rada mi je pomogao u boljem razumijevanju teorije boja, njihovoj međusobnoj kompatibilnosti i simbolici. Ideja ove serije autoportreta bila je eksperimentirati s raznim bojama, njihovim kontrastima i kompatibilnosti te se putem bolje upoznati sa svojim emocijama. U seriji je uspješno prikazan cijeli spektar duginih boja, međutim osjećaje ne mogu svrstati u riječi jer su puno dublji i sežu dalje od slike i tona.

Jakubin Paula, " Introspekcija kroz seriju autoportreta", 2024.

6. LITERATURA

1. Hrvatska enciklopedija, Svezak V, Zagreb, 1945., 577.
2. Johannes Itten, Umjetnost boje, Umetnička akademija u Beogradu, 1973., 18-103.
3. Marijan Jakubin, Osnove likovnoga jezika i likovne tehnike, Zagreb 1990., 25-27.
4. National Trust Collections,
<https://www.nationaltrustcollections.org.uk/object/1139936>,
(pristupljeno: 19. svibnja 2024.)